

non obstantibus quibuscumque.» (Sess. XXIII, cap. 13.) Mt.

—Quid insterstitii nomine intelligitur?

R. Temporis spatium de uno ad alium ordinem conferendum.

—Quænam sunt interstitia?

R. Hæc et alia hujusmodi vide infra cum de clericorum ordinandorum disciplina.

LECTIO XX.

DE VISITATIONE DIOECESIS, ET SACRORUM LIMINUM.

—Quo tempore visitatio per prælatos facienda est?

R. «Patriarchæ, Primates, Metropolitanæ et Episcopi propriam diocesim per se ipsos; aut, si legitime impediti fuerint, per suum generalem vicarium, aut visitatorem, si quotannis totam, propter ejus latitudinem, visitare non poterunt; saltem majorem ejus partem; ita tamen, ut tota biennio per se, vel visitatores suos compleatur, visitare non prætermittant.» (Sess. XXIV, cap. 3.) Mt.

—Quis autem visitationem omnium istarum præcipuus scopus est?

R. «Sanam orthodoxamque doctrinam, expulsis hæresibus inducere, bonos mores tueri, pravos corrigere; populum cohortationibus et admonitionibus ad religionem, pacem, innocentiamque accedere, cætera prout locus, tempus et occasio feret, ex visitantium prudentia ad fidelium fructum constituere.» (Ib.) Mt.

—Visitatio est tantum Episcopale munus?

R. N. Possunt enim visitare exempti in suis territoriis, Capitula in suis specialibus ditionibus, et Archidiaconi et Decani etiam in ordinariis, ubi moris est.

—Quid de visitatione Archidiaconi?

R. Vide infra cum de Archidiaconis.

—Quid de visitoribus Capitularibus?

R. «Visitatores etiam a Capitulo deputandi, ubi Capitulum jus visitandi habet, prius ab Episcopo approbentur: sed non ideo Episcopus, vel, eo impedito, ejus visitor

easdem ecclesias seorsum ab iis visitare prohibeatur.» (Ib.) Mt.

—Possunt hodieum visitare capitula cathedralia in Hispania?

R. Af. Cum noviss. conventio adhuc in pluribus ad debitum et optatum finem non sit perducta, nec diocesum nova circumscriptio facta, exemptio ista subsistit in aliquibus ecclesiis. Sic ex gr. in Salmantina capitulum regit et visitat territorium suum, dictum *la Valdoba*. Solent tamen capitula committere Episcopis visitationem, si velint, quod quidem et utile et gratum est.

—Quid præ oculis habendum ut hæc facilius feliciusque succedant?

R. «Monentur prædicti omnes, et singuli, ad quos visitatio spectat, ut paterna charitate, christianoque zelo omnes amplectantur, ideoque modesto contenti equitatu (1) famulatuque, studeant quam celerrime, debita tamen cum diligentia, visitationem ipsam absolvere.» (Ib.)

—Quid ipsis cavere Concilium jubet?

R. «Ne inutilibus sumptibus cuiquam graves, onerosive sint: neve ipsi, aut quisquam suorum quidquam procurationis causa pro visitatione, etiam testamentorum ad pios usus, præter id, quod ex relictis piis jure debetur, aut alio quovis nomine, nec pecuniam, nec munus, quodcumque sit, etiam qualitercumque offeratur, accipiant, non obstante quacumque consuetudine, etiam immemorabili: exceptis tamen victualibus, quæ sibi, ac suis frugaliter, moderateque pro temporis tantum necessitate, et non ultra, erunt ministranda.» (Ib.)

—Quid amplius de victualibus?

R. «Sit tamen in optione eorum qui visitantur, si malint, solvere id quod erat ab ipsis antea solvi, certa pecunia taxata, consuetum; an vero prædicta victualia subministrare: salvo item jure conventionum antiquarum cum mo-

(1) Numerus evocationum jure Decretalium taxatus erat in Lateran. III, cap. 6, *extra de censibus*. Archiepiscopo pro diversitate provinciarum et facultatum ecclesiæ dabantur 40 vel 50 *evocationes*, idest equi vel muli, Episcopis 20 ad 30, Cardinalibus 25, Archidiaconis 5 vel 7, Decanis vero duo tantum.

nasteriis, aliisve piis locis, aut ecclesiis non parochialibus inito, quod illæsum permaneat.» (Ib.)

—Quid de illis regionibus ubi visitatio gratuita est?

R. «In iis vero locis, seu provinciis, ubi consuetudo est, ut nec victualia, nec pecunia, nec quidquam aliud a visitoribus accipiatur, sed omnia gratis fiant, ibi id observetur.» (Ib.)

—«Quod si quisquam, quod absit, aliquid amplius in supradictis casibus omnibus accipere præsumpserit?»

R. «Is, præter dupli restitutionem, intra mensem faciendam, aliis etiam pœnis juxta Constitutionem Concilii generalis Lugdunensis, quæ incipit: *Exigit*; nec non, et aliis pœnis in Synodo provinciali arbitrio Synodi, absque ulla spe veniæ, mulctentur.» (Ib.)

—Quid Concilium Lugdunense citatum hac de re?

R. «*Exigit* perversorum audacia, ut non simus sola delictorum prohibitionem contenti, sed etiam pœnam delinquentibus imponamus. Constitutionem itaque felicitis recordationis Innocentii Papæ IV, prædecessoris nostri, etiam super non recipiendis in pecunia procurationibus, ac super receptione munerum visitantibus, eorumque familiaribus interdicta, quam multorum fertur temeritas præterire, volentes inviolabiliter observari, eam decernimus pœnæ adjectione juvandum: statuentes, ut universi et singuli, qui ob procurationem sibi ratione visitationis debitam exigere pecuniam, vel etiam a volente recipere, vel alias constitutionem ipsam recipiendo munera, sive visitationis officio non impenso, procurationem in victualibus, aut aliquid aliud procurationis occasione, violare præsumpserint, duplum ejus, quod receperint, ecclesiæ, a qua id receptum fuerit, intra mensem reddere teneantur. Alioquin ex tunc patriarchæ, archiepiscopi, episcopi duplum ipsa ultra prædictum tempus restituere differentes, ingressum sibi ecclesiæ sentiant interdictum. Inferiores vero ab officio et beneficio noverint se suspensos, quousque de duplo hujusmodi gravatis ecclesiis plenariam satisfactionem impendant, nulla eis in hoc dantium remissione, liberalitate, seu gratia valitura.»

—Quid Metropolitanus facere tenetur si suffraganeus negligens fuerit?

R. V. Lectionem supra de Metropolitanis. (Lectio IX, pag. 41.)

—Possunt patroni in suis Ecclesiis visitare?

R. N. «Patroni vero in iis quæ ad Sacramentorum administrationem spectant, nullatenus se præsumantingere: neque visitationi ornamentorum Ecclesiæ, aut bonorum stabilium, seu fabricarum proventibus immisceant, nisi quatenus id eis ex institutione, ac fundatione competat.» (Sess. XXIV, cap. 2.)

—Quis ergo hæc curabit?

R. «Sed Episcopi ipsi hæc faciant, et fabricarum redditus in usus Ecclesiæ necessarios et utiles, prout sibi expedire magis visum fuerit, expendi curent.» (Ib.)

—Potest Episcopus visitare Capitula Cathedralium etiam exempta?

R. Af. «Capitula Cathedralium, et aliarum majorum ecclesiarum, illorumque personæ, nullis exemptionibus, consuetudinibus, sententiis, juramentis, concordiiis, *quæ tantum suos obligent auctores, non etiam successores*, tueri se possint, quo minus a suis Episcopis, et aliis majoribus prælatis, per se ipsos solos, vel illis, quibus sibi videbitur, adjunctis, juxta canonicas sanctiones, toties quoties opus fuerit, visitari, corrigi, et emendari, etiam auctoritate Apostolica, possint et valeant.» (Sess. VI, cap. 4.)

—A quo visitari debent Ecclesiæ sæculares nullius Diocesis?

R. «Quæ alias sub felicitis rec. Paulo III (nuper in præcedenti interrogatione responsa) et nuper sub Beatissimo Domino nostro Pio IV. in hoc eodem Concilio, de adhibenda ab Ordinariis diligentia in beneficiorum, etiam exemptorum, visitatione constituta sunt, eadem etiam in iis ecclesiis sæcularibus observentur, quæ in nullius diocesi esse dicuntur; ut ab Episcopo, cujus cathedralis ecclesia est proximior, si id constet, alioquin ab eo, qui semel in concilio provinciali a prælato loci illius electus fuerit, tamquam Sedis Apostolicæ delegato, visitentur: non obstan-

tibus privilegiis et consuetudinibus quibuscumque, etiam immemorabilibus.» (Sess. XXIV, cap. 9).

—Quænam sunt hæc constitutiones Pauli III et Pii IV?

R. Quæ in præcedentibus interrogationibus depromptæ sunt e Sess. VI, cap. 4, sub Paulo III, et Sess. XXI, cap. 8 de Ref. Regularium de qua supra cum de exemptis.

—Executio visitationis a subditis suspendi potest?

R. N. «Episcopi, ut aptius, quem regunt, populum possint in officio atque obedientia continere, in omnibus iis quæ ad visitationem, ac morum correctionem subditorum suorum spectant, jus et potestatem habeant, etiam tamquam Apostolicæ Sedis delegati, ea ordinandi, moderandi, puniendi ex exequendi, juxta canonum sanctiones, quæ illis ex prudentia sua pro subditorum emendatione, ac diocesis suæ utilitate necessaria videbuntur.» (Sess. XXIV, cap. 10).

—Potest visitatio suspendi appellatione ad S. Sedem interposita?

R. N. «In his, ubi de visitatione aut morum correctione agitur, exemptio, aut ulla inhibitiō; appellatio, seu querela, etiam ad Sedem Apostolicam, interposita, executionem eorum, quæ ab his mandata, decreta aut judicata fuerint, quoquo modo impediatur aut suspendatur.» (Ib.)

—Qua de causa non suspenduntur?

R. Quia Episcopus in visitando summarie et gubernative tantum agit in factis notoriis, non in illis quæ longum et difficile examen exigunt, quæ ad tribunal suum relinquit, ideoque potius correctiones quam veras pœnas infligit.

—Quomodo se gerere debet Episcopus quoad visitationem capitulorum exemptorum?

R. «Statuit sancta Synodus, ut in omnibus ecclesiis cathedralibus et collegiatis decretum sub fel. rec. Paulo III. quod incipit, *Capitula Cathedralium*; observetur, non solum quando Episcopus visitaverit; sed et quoties ex officio, vel ad petitionem alicujus, contra aliquem ex contentis in dicto decreto, procedat.» (Sess. XXV, cap. 6.)

—Intelligitur «ita tamen, ut, cum extra visitationem processerit, infrascripta omnia locum habeant?»

R. Af. «Ita videlicet, ut capitulum initio cujuslibet anni eligat ex capitulo duos, de quorum consilio et assensu

Episcopus, vel ejus vicarius, tam in formando processum quam in cæteris omnibus actibus usque ad finem causæ inclusive, coram notario tamen ipsius Episcopi, et in ejus domo aut consueto tribunali, procedere teneatur.» (Ibidem). Nb.

(Cætera de Capitulorum visitatione in lectione *de appellationibus* infra require.)

—Potest Episcopus visitare beneficia unita cathedralibus et aliis?

R. «Beneficia ecclesiastica curata, quæ cathedralibus, collegiatis, seu aliis ecclesiis, vel monasteriis, beneficiis, seu collegiis, aut piis locis quibuscumque perpetuo unita, et anexa reperiuntur, ab ordinariis locorum annis singulis visitentur.» (Sess. VII, cap. 7.)

—Potest assignare illis vicarios perpetuos?

R. Af. «Qui sollicite providere procurent, ut per idoneos vicarios, *etiam perpetuos*, nisi ipsis ordinariis pro bono ecclesiarum regimine aliter expedire videbitur, ab eis cum tertiæ partis fructuum, aut majori, vel minori, arbitrio ipsorum ordinariorum, portione etiam super certa re assignanda, ibidem deputandos, animarum cura laudabiliter exerceatur, appellationibus privilegiis, exemptionibus, etiam cum judicum deputatione, et illorum inhibitionibus quibuscumque in præmissis minime suffragantibus.» (Ib.)

—Quid de visitationibus disciplina Hispanæ Eccl. peculiare habet?

R. Celebris ex hac parte est Canon 36 Concilii IV Tolentani, qui in jus commune ex acceptance generali transit, et in Decretis continetur (C. X, q. 1, *Episcopum*) qui hæc habet. «*Episcopum* per cunctas dioceses, parochiasque suas per singulos annos ire oportet, ut exquirat quo unaquæque basilica in reparatione sui indigeat. Quod si ipse aut languore detentus aut aliis occupationibus implicatus id explere nequierit, presbyteros probabiles aut diaconos mittat, qui, *ex redditibus basilicarum, et reparationes et ministrantium vitam inquirant.*» Mt.

—Quid de visitatione Episcopali Hisp. leges?

R. Quatuor continentur in tit. VIII, lib. 1. Novis. Rec.

ex his prima vere Hispana et catholica est; favensque ecclesiastica jurisdictioni.

—Quid igitur hæc notanda lex?

R. Lata est a Joanne I, Castellæ Rege, in Comitibus apud Guadalaxara habitis, anno 1390, jubetque sub gravi pecuniæ mulcta pastorem visitationem non præpediri (1).

—Quid in sequenti lege?

R. Hæc de juribus Episcopalibus et exactionibus visitationis causa loquitur, jubetque hos quæstus juxta synodales Diocesanæ temperari, constitutionesque ipsas et earum taxas in Supremo Castellæ Senatu approbari (2).

—Quid aliæ duæ leges?

R. Hæc latæ fuerunt a Carolo III, annis 1764 et 1769 et Hisp. Episcopis parum honorificæ sunt, nam in illis Rex docet Ecclesiæ Doctoribus quomodo se in diocesium suarum visitatione gerere debeant.

Vide, speciminis gratia, initium alterius illarum (3).

—Obligatio visitandi limina Apostolorum inducta est jure Tridentino?

R. N. Nihil hac de re in Concilio.

—Quænam ejus origo?

R. Jam inducta erat jure communi (Cap. *Juxta san-*

(1) Ley III, tit. 8.º, lib. I de la Novis. Recop. «Visitar deben los Prelados á sus súbditos por corregir sus excesos, e porque libremente lo puedan hacer, mandamos, que ningunos sean osados de estorbar ni embargar la visitacion y correccion e justicia de los Prelados e sus Oficiales, en público ni en escondido etc.»

(2) «... En cada Obispado están señalados los derechos por sus sinodales, las cuales, ántes que se publiquen, para que se reconozca si en ellas se establece alguna cosa en perjuicio de mis vasallos, se traen al Consejo, donde se manda que las vea mi fiscal... y que en las visitas que hicieren por sí ó por sus ministros en sus Diócesis, no lleven más derechos, utensilios ni otras cosas, que los que están señalados por las constituciones sinodales en cada Obispado.» (Ley IV, tit. 8.º, lib. I de la Novis. Recop. dada por Carlos II en 1677).

(3) Como protector del Santo Concilio de Trento *no puedo ver sin desagrado* de mi piedad y celo, y de la mejor disciplina eclesiástica, que dejen de observarse algunas de sus más convenientes disposiciones, como son las que ordenan las visitas que deben hacer los propios Prelados en sus iglesias... (Ley V, tit. 8.º, lib. I de la N. R.)

ctorum, dist. 93, in Dec.) sub nomine Anacleti, ideoque si non Anacleti, saltem valde antiqua est.

Sixtus V, vix finito Tridentino Concilio, eam Episcopis imposuit, in Bulla quæ incipit *Romanus Pont.*, quin etiam hodie in juramento Episcoporum consecrandorum continentur, ut supra dictum est.

—Quæ comprehendit ista obligatio?

R. 1.º Sacras Basilicas et Apostolorum exubias devote visitare.

2.º Exhibitionem reverentiæ Rom. Pont. facere.

3.º Relationem de statu tam materiali quam formali Diocesis.

Quomodo autem ista facienda sint describit Bened. XIV de Synodo Diocesis.

—Quod temporis spatium ad hoc datur?

R. Itali triennium, Hispani, Galli et Germani quadriennium habent. Cæteris per Europam et Africam quinqueannium, Asiaticis vero et cæteris remotioribus decennium datur.

—Potest fieri per procuratorem?

R. Af. Si personaliter fieri non possit, vel ægritudine, gravibus curis, vel ægestate, vel temporum angustia, aut civilis potestatis, ut antea fiebat, oppressione præpeditus sit. In hujusmodi casibus mitti potest Clericus, vel alius Romæ existens committi, qui, datis litteris, hæc omnia expleat procuratorio nomine.

LECTIO XXI.

DE SYNODO DIOECESANA ET POTESTATE EPISCOPI UTPOTE
LEGISLATORIS (1).

—Quid est Synodus diœcesana?

R. Canonica congregatio quam Episcopus cum suæ diœceseos clero, præsertim Cathedrali et parochiali, cogit, ad ecclesiasticas res illius definiendas.

—Quid Tridentinum de tempore celebrationis illius?

R. «Synodi quoque diœcesanæ quotannis celebrentur.» (Sess. XXIV, cap. 2.)

—Qui ad eas cogendi?

R. «Ad quas exempti etiam omnes, qui alias, cessante exemptione, interesse deberent, nec capitulis generalibus subduntur, accedere teneantur, ratione tamen parochialium; aut aliarum sæcularium ecclesiarum, etiam annexarum, debeant ii, qui illarum curam gerunt, quicumque illi sint, Synodo interesse.» (Ib.)

—Debent ergo cogi abbates ad assistendum synodo?

R. Af. Et non solum sæculares et Collegiatarum in Hisp., sed etiam regulares non exempti, et exempti ipsi si capitulis generalibus non subduntur et alias cessante exemptione assistere deberat.

—Debent cogi dignitates et officia Cathed. Ecclesiæ?

R. Af. Habentur enim ad instar prælatorum lato sensu.

—Debet cogi vicarius generalis?

R. Af. Bened. XIV ait decere ipsum assistere, et debere etiam asistere si vocetur.

—Debent assistere vicarii foranei?

R. Af. Hi, qui ut plurimum hodie in Hispania archipresbyteri rurales et plebani sunt, debent assistere titulo parochorum, non vero tenetur Episcopus eos vocare, si alias simplices presbyteri sint.

—Tenetur cogi cathedrale capitulum?

(1). V. Benedicti XIV præclarum opus de Synodo diœcesana,

R. Hodierna praxis est ut convocetur, quin etiam juxta probabiliorem sententiam et etiam cogi potest ad assistendum, sicuti decani et aliæ dignitates cum quibus unum corpus constituunt.

—Quid vero si Synodus extra cathedralem habeatur?

R. Assistunt per deputatos, et idem dicendum de Capitulis Collegialium, si invitentur, nam horum invitatio necessaria non est, nisi alias ex pacto vel consuetudine.

—Cogendi sunt omnes qui curam habent animarum?

R. Af. Sive sæculares, sive regulares, sive parochi nomine sive rectoris, aut alio designentur.

—Cogendi sunt assistere vicarii parochorum, seu quos dicimus *tenientes*?

R. N. Quin ipsi in parochiis curam animarum gerere debent absente parochi Synodi causa, cum spirituale populi pabulum omnino desseri nequeat.

—Cogendi sunt simplices presbyteri et beneficiarii?

R. N. Nisi alias ex consuetudine fiat, vel intimanda sint præcepta quæ universum clerum spectent.

—Debent invitari laici?

R. N. Nisi ex consuetudine, privilegio vel pacto, propter rationes, quæ supra de Conciliis.

—Quid ulterius Concilium erga obedientiam Rom. Pont. præstandam et errorum condemnationem?

R. Cum hæc præscripsisset facienda in Concilio provinciali (V. supra Lect. II de Conciliis provincialibus) subjungit deinceps: «Cæteri vero omnes, sive in præsentia, sive in futurum beneficia ecclesiastica habituri, et qui in Synodo diœcesana convenire debent, idem, ut supra, in ea Synodo, quæ primo quoque tempore celebrabitur, faciant et observent: alias secundum formam sacrorum canonum puniantur.» (Sess. XXV, cap. 2).

—Quænam est hæc pœna?

R. Post canonicas monitiones et declaratam contumaciam, excommunicationis gladio utendum est, ut contra prælatos ipsos in dicto capite animadvertitur.

—Quænam fuerunt causæ hujus ommissionis a sæculo XVII?

R. 1.º Frequentes cum exemptis lites et subsequencia jurgia.

2.º Oppressio civilis potestatis, quæ plus æquo se in constitutionum synodaliū explicatione et gestione ingererat.

3.º Doctrinæ laxæ aliquorum Jurisperitorum, qui earum celebrationem parvipendebant.

—Qui actus oppressionis citari possunt?

R. Comitia generalia anno 1583 apud Matritum habita, contendebant, et a Rege petebant, ut in synodis syndici municipales admitterentur.

Anno 1786 jubetur ut constitutiones Synodales non nisi cum approbatione Supremi Castellæ Senatū evulgentur.

—Celebrantur hodie Synodi in Hisp.?

R. Af. Eas cogit Gerundensis Episcopus fere quotannis, magna cum ecclesiæ suæ utilitate et gloria (1).

—Quid hac de re in nupera conventione?

R. In articulo 19 concordiæ superaditæ anno 1859, et quæ a die 4 Aprilis 1860 legis vigorem habet, Hispanum gubernium pollicetur ulterius obstacula non adhibiturum ad celebrationem diœcesanarum Synodorum (2).

—Convocatio Synodi Diœces. est obligatoria?

R. Af. Episcopus enim per se vel per alium potest Synodum cogere, sed Trid. Synodus imperative, non potestative loquitur «*quotannis celebrentur.*»

—Quid contra negligentes faciendum?

R. «*Quod si in his tam Metropolitanis quam Episcopi, et alii supradicti negligentes fuerint, pœnas sacris canonicis sancitas incurrant.*» (Sess. XXIV, cap. 2).

—Quænam est hæc pœna a Concilio renovata?

R. Pro negligentia assistentiæ Concilio provinciali ci-

(1) Collectio Constitutionum synodaliū Gerundensis Diœcesis in pretio habetur inter Juris Canonici peritos, et commentariis donata est a J. C. Margarit.

(2) Art. 19. El Gobierno de S. M., correspondiendo á los deseos de la Santa Sede, y queriendo dar un nuevo testimonio de su firme disposicion á promover, no solo los intereses materiales, sino tambien los espirituales de la Iglesia, declara, que no pondrá óbice á la celebracion de los Concilios Diocesanos cuando los respectivos Prelados estimen conveniente convocarlos.

tatur canon Tarraconensis: «*Si quis Episcopus*» suo loco dictus. (Lect. XI, fol. 52).

Pro inobservantia vel negligentia in celebratione diœcesanæ Synodi datur Episcopo recursus ad S. Congregationem Concilii.»

—Synodus diœcesana indiget Apostol. confirmatione?

R. Neg. Sacra Congr. Concilii respondit se non consuevisse revidere et approbare nisi Synodos provinciales ex Constit. Sixti V, ut ait Ben. XIV.

—Sunt aliæ etiam Synodi in Hispania?

R. Congregatio Synodaliū ad examinandos Clericos, et etiam ad librorum prohibendorum examen, vulgariter dicitur Synodus, unde ex usu solet distingui in Synodum majorem, seu propriam, et synodum minorem, seu improprie dictam.

—Episcopus potest leges ferre pro sua diœcesi etiam absque Synodo?

R. Af. Nam vis obligandi ab Episcopo provenit, non vero a Synodo, ideoque potest ipse, inconsulta Synodo et etiam Capitulo, eas abrogare, mitigare, reformare, interpretari vel in earum observantia dispensare. Melius tamen et prudentius est in his tam gravibus cum omnium ad quos interest consilio agere, vel saltem eos audire, præsertim in æconomicis et pecuniariis.

—Quid hac de re pseudosynodus Pistoriensis?

R. Tres errores emisit, qui quidem in propositionibus IX, X et XI Bullæ *Auctorem Fidei* damnati sunt.

—Qui ergo sunt errores illi?

R. In Epistola convocatoria hic error continebatur: «*Reformationem abusuum circa ecclesiasticam disciplinam in Synodis diœcesanis ab Episcopo ut parochis equaliter pendere: ac sine libertate decissionis indebitam fore subjectionem suggestionibus et jussionibus episcoporum.*»

Doctrina quæ hæc statuit declarata est falsa, temeraria, episcopalis auctoritatis læsiva, regiminis hierarchici subversiva, favens hæresi arianæ a Calvino innovatæ. Nb.

—Quid in decima propositione damnatur?

R. «*Item doctrina qua parochi, aliive sacerdotes in Synodo congregati pronuntiantur una cum Episcopo iudices*